

וגילו ברעדה

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת נצבים

אתם נצבים – להתייצב לשלב הבא • כוח האחדות • הזכות שבערבות • ערבות ותוכחה מה נובע ממה? • רק ביחד מופיעה שלמות קיום המצוות • הוודאות בדין וחובת ההשתדלות • האופי הנכון של חג ראש השנה • כי קרוב אליך הדבר – הסבר השל"ה • לדון במידת החסד • לא להקפיד בראש השנה

פרשת נצבים – להתייצב לקראת השלב הבא

נאמר בפרשה: "אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כְּלִכֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (דברים כט, ט). פרשה זו חלה תמיד לפני ראש השנה. אומר מדרש תנחומא:

מפני מה עשאן משה מצבה? מפני שמשתמשים מדעת לדעת - מדעת משה לדעת יהושע, מדעת יהושע לדעת זקנים. ואף יהושע עשה מצבה שנאמר: "וַיִּאָסֶף יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'" (יהושע כד, א).

זאת אומרת, כשעוברים משלב לשלב, מהנהגה של משה רבנו להנהגה של יהושע, צריך לעשות את השינוי, את המעבר הזה באופן טוב ושלם. כך גם המעבר משנה לחברתה, צריך להיות מתוך התייצבות.

כוח האחדות

עוד אומר המדרש:

"אתם ניצבים היום" - מה היום מאיר פעמים ומאפיל פעמים, אף אתם כשאפלה לכם, עתיד להאיר לכם אור עולם, שנאמר "וְהָיָה לְךָ ה' לְאֹר עוֹלָם" (ישעיהו ס, יט) אימתי? בזמן שתהיו כולכם אגודה אחת שנאמר "חַיִּים כְּלַכְּם הַיּוֹם" (דברים ד, ד). בנוהג שבעולם אם אדם נוטל אגודה של קנים שמא יכול לשברם בבת אחת? ואילו נוטל אחת אחת אפילו תינוק משברם, וכן אתה מוצא שאין ישראל נגאלים אלא עד שיהיו כולם כאחד, שנאמר: "בַּיָּמִים הַהֵמָּה וּבַעֲתָהּ הָיָא נָאִם ה' יְבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֶמָּה וּבְנֵי יְהוּדָה יַחְדָּו" (ירמיהו נ, ד) כשהן אגודין, מקבלים פני שכינה.

אומר לנו המדרש: "אתם נצבים היום כולכם", רק כאשר כולם באגודה אחת – נגאלים, והמדרש מסביר כשכולם אגודה אחת, גם חזקים יחד.

הזכות שבערבות

המדרש ממשיך ואומר:

דבר אחר: כולכם ערבים זה בזה. אפילו צדיק אחד ביניכם כולכם עומדים בזכותו, ולא אתם בלבד אלא אפילו צדיק אחד ביניכם, כל העולם בזכותו עומד, שנאמר: "וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם", וכשאחד מכם חוטא כל הדור לוקה. וכן אתה מוצא בעכן "הֲלוֹא עֵכָן בְּן זֶרַח מְעַל מְעַל בְּחֶרֶם וְעַל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל הָיָה קֶצֶף". מידת פורענות מועטת והדור נתפס בה, מידה טובה מרובה על אחת כמה וכמה. לכך נאמר "כל איש ישראל". ולא גדולים שבכם בלבד, אלא אפילו טפכם נשיכם וגרך. כל ישראל ערבים זה לזה.

אנשים אומרים: למה שתהיה לנו אחריות על אנשים שחוטאים במקומות אחרים שאין לנו שום קשר איתם? למה אנחנו ערבים? אבל המדרש בעצמו אומר שזה משתלם מאוד, מפני שמידה טובה גדולה ממידת פורענות כהנה וכהנה, פי חמש

מאות. אמנם אחד שחוטא, כל ישראל נענשים, אבל אחד שעושה מצוות כל ישראל זוכים, זה טוב לכולם! והיות ומידה טובה גדולה ממידת פורענות, הערבות הזאת מאוד משתלמת. צדיק אחד שעושה מצוות, המעשים הטובים שלו הם משפיעים פי חמש מאות, מידה טובה גדולה ממידת פורענות.

ערבות מתוך תוכחה או תוכחה מתוך ערבות

הרב זצ"ל חוקר האם הערבות של כל ישראל זה לזה היא בגלל שיש עלינו מצוות "הֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא", ואנחנו אחראים אם לא הוכחנו או חינכנו מספיק, או להיפך, שהתוכחה היא פועל יוצא מהערבות, מתוך שכל ישראל מחוברים זה לזה, אנחנו ערבים אחד לשני וצריכים להוכיח אחד את השני? שני הדברים נכונים. הערבות מביאה ל"הוכח תוכיח את עמיתך", ו"הוכח תוכיח את עמיתך" מביא לערבות. אולי הדבר תלוי במחלוקת שבין ר' יהודה לבין ר' נחמיה (סנהדרין מג:):

"הנסתרות לה' אלוקינו". ר' יהודה אומר: לא ענש על הנסתרות עד שעברו את הירדן, "והנגלות לנו ולבנינו". ר' נחמיה אומר: ענש רק על הנגלות לאחר שעברו ישראל את הירדן.

עד שעברנו את הירדן, אנחנו לא אחראים על מה שאנשים עשו בסתר, אבל משעברנו את הירדן אז גם הנסתרות באחריותנו. זו דעת ר' יהודה. ר' נחמיה אומר שכשאנו באים לארץ ישראל, מתחילה הערבות רק על הנגלות ולא על הנסתרות, כי "הנסתרות לה' אלוקינו". לפי שניהם מאז שבאנו לארץ ישראל אנחנו ערבים, כי ארץ ישראל מחברת את עם ישראל לעם אחד, והאחדות הזו מחייבת את הערבות, אחדות שעושה אותנו לעם אחד, לכוח אחד מחובר ולעוצמה שאי אפשר לשבור אותה.

רק ביחד מופיעה שלמות קיום המצוות

השם משמואל מסביר שכשעם ישראל מאוחד הוא מנצח במלחמה, כי הניצחון הוא על ידי צלם אלוקים שבנו. צלם אלוקים השלם מופיע בנו כשאנחנו מקיימים

את כל תר"ג מצוות, עשה ולא תעשה. אחד לבד לא יכול לעשות את כל המצוות, שהרי יש מצוות לכוהנים ויש מצוות לישראל. רק ביחד אפשר לעשות את כל המצוות, זה עושה מצווה זאת, וזה עושה מצווה זאת, זה עושה מצוות בין אדם לחברו, וזה עושה מצוות בין אדם למקום, זה עושה מצוות כהונה וזה עושה מצוות לוויה, והכול ביחד מצטרף, וכך אנחנו מופיעים כאומה שלמה וצלם אלוקים מופיע עלינו, וממילא כשמופיע עלינו צלם אלוקים, אנחנו מנצחים במלחמה "וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךְ וְיָרְאוּ מִמֶּךָ" (דברים כח, י).

ומה עם העבירות - העבירות לא מחברות אלא הן מפרידות. המצוות מחברות. העבירות הן פרטיות של כל אחד ואחד, אין כאן את היחד הזה, כי המשותף שלנו הוא לא בלעשות עבירות חלילה. המשותף שלנו זה להיות חלק מעם ישראל ולעשות את רצונו של הקדוש ברוך הוא. אז ממילא הן מתבטלות. הרב אומר שיש מושג כזה של ביטול עבירות ברוב. כשעם ישראל מתאחד מופיע צלם אלוקים, והמעשים שלא לרצונו של הקדוש ברוך הוא, מתבטלים.

היחד הזה מתבטא בראש השנה, "וַיְהִי בַיּוֹם הַשֵּׁנִי מִלֶּךְ בְּהַתְאָסֵּף רְאִשֵׁי עַם יִחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל" (דברים לג, ה). תלמידים שואלים אותי, האם אין מקום ליחיד לבקש בראש השנה את בקשותיו? כשאלישע שואל את השונמית אולי את רוצה שאני אבקש משהו מהמלך, ענתה לו: "בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנִי יִשְׁבֶּת" (מלכים ב, ד, יג). הזוהר אומר שהמעשה היה בראש השנה שעומדים לפני מלך מלכי המלכים, ושואל אלישע את השונמית אולי אני יכול לבקש בקשה מיוחדת בשבילך מה', והיא עונה לו שהיא לא רוצה להיות מובדלת, לא רוצה להיות מיוחדת, כי אז בודקים את האדם מכל הצדדים שלו. אדרבה, היא עונה: "בתוך עמי אנוכי יושבת". היא רוצה להיות עם כולם. כשכל ישראל באים לפני ריבונו של עולם, זו עמידה של שלמות. הקדוש ברוך הוא מקבל אותנו, אנחנו ממליכים אותו ביחד, וכל אחד ואחד זוכה. אבל אם באים באופן פרטי, בודקים כל אחד ואחד, ובפרטים לא תמיד הכול מושלם. הגישה שלנו לימי ראש השנה צריכה להיות מתוך חיבור

לכלל ישראל, זה נותן את הגובה של התפילה, והקדושה של עם ישראל, והקדוש ברוך הוא עובר מכסא הדין אל כסא הרחמים ודן אותנו לזכות.

הוודאות בדין וחובת ההשתדלות

שאל אותי תלמיד: חז"ל אומרים לנו בירושלמי, שישראל מובטחים שהדין יהיה לטובה, ולכן לובשים לבנים ובגדי חג - בטוחים שהכול יהיה לטובה. אז לכאורה זה משחק מכור, יודעים כבר הכול מראש?! האמת שאנחנו מאוד מקווים שאכן נזכה לטובה, אבל האם זו תהיה טובה שלמה וגדולה שבה נזכה לגאולה שלמה השנה? אנו מובטחים שתהיה גאולה, אבל איזו מדרגה של גאולה? המובטחות תלויה בנו. אנחנו מובטחים שאם נבקש הרבה, ניענה הרבה. אנחנו מובטחים שהקדוש ברוך הוא מקשיב לנו, רוצה בתשובה, רוצה לדון אותנו לכף זכות, אבל עלינו לבקש, להיות ראויים ולעשות מצידנו את המאמץ. לא לחשוש שנבקש ולא נענה. תבקש ותקבל, וככל שנדע להתרומם ולהתעלות יותר, נקבל יותר.

האופי הנכון של ראש השנה

הרבה מאוד מתלבטים איזה אופי צריך להיות לראש השנה. מצד אחד יום הדין. זה מאוד רציני, אי אפשר לדעת מה ילד יום, ראינו שהשנה היו הרבה אנשים שנמנע מהם ההמשך של החיים. הדין שלהם היה בראש השנה הקודם. יום הדין צריך להיות יום של יראה. מצד שני נחמיה אומר לישראל: "וְאֵל תַּעֲצְבוּ כִּי חֲדָתָה ה' היא מְעַזְכֶם" (נחמיה ח, י), ושישלחו מנות זה לזה. כלומר מציאות מורכבת. יום מרומם מאוד, שיש בו גם דין.

הזוהר מסביר את עניינו של ראש השנה, וכך אפשר להבין יותר את שני הצדדים. זה יום חלוקת התקציב. זאת אומרת, ביום הזה, הקדוש ברוך הוא קובע את השפע שהוא משפיע על העולם, וזה דבר מאוד משמח. אם אין תקציב יש בעיות. היו שנתיים בממשלת ישראל שלא היה תקציב, והייתה מצוקה. מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא. ביום ראש השנה, הקדוש ברוך הוא משפיע שפע לעולם וקוצב חיים לכל חי, ויש דין על כמה שפע. "וכל מאמינים שהוא חי וקיים, החותך

חיים לכל חי", מה הכוונה חותך, הכוונה שיש חיים ארוכים בלתי גבוליים והקב"ה נותן מהם חתיכות חיים, מאה שנים, מאה עשרים שנה, שמונים שנה, מחלק חיים, הוא לא חותך את החיים שישנם, אלא חותך במובן של נותן חיים אבל בכמות מסוימת, לא בכמות בלתי מוגבלת. זהו יום של שפע ולכן זה יום מאוד שמח, ומצד שני כמה יקבל כל אחד, האם הרבה או מעט, זה הדין. זהו מצב מורכב. לכן הסדר הוא 'וגילו ברעדה'. זה יום רציני של קבלת עול מלכות שמיים, והתבטלות לעשיית רצון ה', וגם יום גדול של התחדשות הבריאה. צריך להרגיש ביום הזה, מצד אחד יראת ה' גדולה מאוד, לא כבודות של צער ודכאון, ומצד שני יראה עם שמחה. גם בתפילה יש שירים ויש ריקודים, אבל עם כובד ראש.

"כי קרוב אליך הדבר" – הסבר השל"ה

בהמשך הפרשה: "לא נפלאות הוא ממך... כי קרוב אליך הדבר מאד כפיך ובלבבך לעשותו" (דברים ל, יא-יד). האם התורה כל כך קרובה ופשוטה, בכל יום ויום בבוקר אדם אומר: "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (דברים ה, ו). בכל לבבך - הלב כולו אוהב את ה' ואין מקום לדבר אחר חוץ מלעבוד את ה', והלב כל כך אוהב את ה' עד שהוא מוכן עכשיו למסירות נפש על קידוש ה', אנחנו מוכנים ל'בכל נפשך', למסור את הנפש. אנחנו מוכנים להתיישר. אנחנו עבדי ה', ומקבלים את עול מלכותו בצורה מלאה, ומוכנים לכל צרה ולכל קושי בשביל לעשות את רצונו. בכל מאודך - מאוד מאוד בלי גבול. אדם אומר בבוקר שגם אם יגידו לו לעשות עבירה, כמו להשתחוות לפסל, ויתנו לו מכות אכזריות, הוא לא יעשה עבירה, ומקבל על עצמו את הנכונות הזאת שלא לעבור עבירות בשום פנים ואופן ואפילו למסור את הנפש, או את כל הממון. אדם צריך למסור את כל ממונו בשביל לא לעבור אפילו על לאו אחד, לא רק על שלושת הלאווים שעליהם צריך למסור את הנפש.

אם אדם אומר דבר כזה, והוא מתכוון למה שהוא אומר, 'כפיך ובלבבך' - לא רק כפיך אלא גם בלב, אז מה הבעיה אחר כך בהמשך היום ללמוד תורה או לקיים

את המצוות? הרי הוא מוכן עכשיו למסור את הכול, אז שאר הדברים הם קטנים לעומת מסירות הנפש. בכל בוקר וערב אנחנו אומרים פסוק זה "בכל לבבך" אם אדם ישים לב ויתכוון ברצינות למה שהוא אומר, כפי שצריך להיות שאומרים קריאת שמע (ברכות לג:), אחר כך במשך כל היום יהיה לו קל לעשות את רצון ה'. "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו". דברים אלו אומר השל"ה בשם אביו (פרק עשרה הילולים).

לדון במידת החסד

ביום הדין היינו רוצים שהקדוש ברוך הוא לא ידון אותנו במידת הדין אלא במידת החסד. בהפטרה אמרנו את הפסוק: "חֶסְדֵי ה' אֶזְכֹּר תְהִלַּת ה' כִּי עָלָּל פֶּלֶא אֲשֶׁר גָּמְלוּנו ה' וְרַב טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר גָּמְלָם כְּרַחֲמָיו וְכָרַב חֶסְדָּיו". אומר ה'קדושת לוי', שהיה מלמד זכות על ישראל, שעיקר הבקשה שאנחנו מבקשים מהקב"ה היא לא שייתן לנו כפי מידת הדין, כפי הזכויות שלנו, כי הזכויות שלנו גם אם הן גדולות, הן מוגבלות. אנחנו מבקשים חסדים. אנחנו מבקשים מהקב"ה שלא ידון אותנו במידת הדין אלא כרוב חסדיו. אבל בשביל לזכות בחסדי ה', צריך מידה כנגד מידה. אנחנו צריכים לעשות לפנים משורת הדין, ואז גם הקדוש ברוך הוא ידון אותנו לפנים משורת הדין.

נשאלו לנו ימים עד כניסת ראש השנה. כולנו נמצאים בהכנה רוחנית פנימית לקראת הימים האלה, ראש השנה עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים. ננצל את הימים האלה המעטים שנשאלו לנו לחטוף כמה שאפשר יותר זכויות.

לשמור על רוגע ולא להקפיד בראש השנה

לפעמים אדם נמצא בראש השנה במתח נפשי מאוד גבוה, בגלל יום הדין. כשנמצאים במתח נפשי כזה, גם יכולים להתפרץ בכעס. כל אחד עסוק בתוך תוכו ולא רואה מה שמסביב לו ויכול פחות להתחשב. צריכים לדעת איך למצוא את האיזון הנכון, בין מצד אחד להיות במלוא כובד הראש והרצינות, ומצד שני לראות מה אני יכול לעזור לשני, אם תפסו לך את המקום, זה יכול לעצבן, יש

אנשים שזה מאוד חשוב להם, אבל לכעוס בראש השנה זה הדבר האחרון שמתאים לעשות. צריך לחשוב, אדרבה, יש לי הזדמנות ליותר, ואם אני אוותר, הקדוש ברוך הוא יוותר לי, פלאי פלאים! אם האדם יוותר ויסלח ולא יקפיד, גם הקב"ה יתנהג אתו באותו אופן. זאת אומרת, צריך לדעת לחיות את היום הזה באופן הנכון, באופן השלם. יש לקבל כל דבר בשמחה, זוהי עבודת ה' שלמה. יהי רצון שתהיה לנו ולכל בית ישראל, שנה טובה, כתיבה וחתימה טובה בעזרת השם יתברך.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"ב

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

